

MUMMLIG EL. HANFELKEM

Heilige Maagd Maria, bid voor ons en voor de arme ongelovige kindertjes.

GENOOTSCHAP DER H. KINDSHEID

I. *Doel.* — Het leven redden der verlaten ongelovige kinderen; hun de genade des Doopsels en een christelijke opvoeding bezorgen.

II. *Middelen.* — 1° Het dagelijksch bidden van een *Wes. gegroet*, met het gebedje: Heilige Maagd Maria, bid voor ons en voor de arme ongelovige kindertjes. — 2° Een bijdrage van 2 1/2 cent in de maand of 30 cent in het jaar.

III. *Leden van het Genootschap.* — Voornamelijk de kinderen, van hun Doopsel tot den ouderdom van twaalf jaren; na het twaalfde jaar blijven zij *lozevoegde leden*, maar na het een en twintigste moeten zij levens leden zijn van de Voortplanting des Genoots.

Ieder lid, dat, in plaats van de gewone bijdrage, eenmaal de som van vijftig gulden stort, verkrijgt daardoor het stichtdurend lidmaatschap.

GEBED TOT HET KINDJE JEZUS

O Kindje Jezus, dat door de zorgen van Jozef en Maria aan den maard der Onnoozele Kinderen hebt willen ontkomen, en aan deze kleine Martelaren het verlies van het tijdelijk leven vergoed hebt, met hun het eeuwige leven te schenken; Jezus, Vriend der kinderen, ontvang goedgunstig, zegen en heilig de kinderen, die zich toewijden en toeheligen aan uwe Heilige Kindsheid, ten einde, naar uw voorbeeld, en onder de bescherming van Maria en Jozef, de redders te worden der arme ongelovige kindertjes. — Amen.

25 aangenomen als lid van het Genootschap der H. Kindsheid, den 12 October 1892

Voorgeschiedenis en oprichting van: Het Genootschap der H. Kindsheid te Gemert

door Dien Scheepers-van Kessel

Bij het doorbladeren van mijn oude zondagsmissaal vond ik bovenstaand prentje: mijn lidmaatschapsprentje van het Genootschap der H. Kindsheid.

Het prentje heb ik jaren geleden van mijn vader gekregen. Ik zat naast hem in de kerk en het prentje verhuisde van vaders kerkboek in het mijne.

Het gebed onder aan het prentje 'Gebed tot het kindje Jezus'

baden wij samen voor het slapengaan. We hielden ons niet aan de letterlijke tekst, maar zeiden: "H. Maagd Maria, bid voor ons en voor de arme heidenkindertjes". Met 'ongelovige kinderen' wisten wij blijkbaar niet goed raad.

Mede door deze oude herinneringen kwam ik op het idee me eens te verdiepen in het Genootschap der H. Kindsheid. Van dit onderzoek vind je hier het eerste deel.

Stichter De Forbin-Janson uit Frankrijk

Mgr. graaf de Forbin-Janson, bisschop van Nancy, is de oprichter van het Genootschap. Door de 'Julirevolutie' in 1830 uit Frankrijk verdreven, gebruikte hij zijn verbanning voor enkele wereldreizen o.a. naar Noord-Amerika en Palestina. Na zijn terugkeer in 1841 in Frankrijk kwamen hem vele verhalen van missionarissen uit China ter oren. In deze verhalen was steeds sprake van het 'nameloos lijden der kinderen'. Om deze kinderen te 'redden' richtte hij op 25 maart 1843 de 'Wereldbond der Kinderen' te Parijs op (1).

Zielen redden voor de hemel

De doelstelling - in het beknopt eveneens achter op het afgedrukte prentje vermeld - luidt: "(...) de heidenkinderen bewaren voor een wrede dood. Hun zielen redden voor de hemel en hun een christelijke opvoeding geven". Het Genootschap roept de katholieke kinderen op tot een nieuwe kruistocht. Als wapenen van de jeugdige 'ridders' worden het gebed en een offertje van een paar centen genoemd. Zo lezen we dat de reine zielen van de christenkinderen de onschuldige heidense kinderen kunnen redden.

De naam ontleent het Genootschap aan de kinderjaren van Jezus. In het Rijke Roomse leven wordt het kinderleven aangeduid als de 'Heilige Kindertijd' en met deze wetenschap ligt de naamsverklaring voor de hand: Het Genootschap der H. Kindsheid.

Ondanks tal van tegenstanders - sommigen meenden dat het 'Genootschap tot Voortplanting des Geloofs' uit concurrentie-overwegingen schade van het nieuwe genootschap zou ondervinden - ging het nog prille Kindsheidgenootschap een grote bloei tegemoet.

Na een oproep aan de bisschoppen in Frankrijk van Mgr. de Forbin-Janson sluiten velen zich onmiddellijk bij het Genootschap aan. Deze bisschoppen gaan als de eerste propagandisten de geschiedenis in.

Nog in het oprichtingsjaar 1843 trekt Mgr. de Forbin-Janson door België om ook daar reclame te maken voor het Genootschap. Van Mgr. Pecci, de pauselijke nuntius in Brussel (de

latere paus Leo XIII), ontvangt hij aanbevelingsbrieven waarmee hij de Belgische bisschoppen bezocht. Doordat de kinderen van Koning Leopold I zich als eerste Belgische leden inschreven en 'beschermkinderen' van het Genootschap werden, maakte het Kindsheidgenootschap ook in België snel opgang. Mgr. de Forbin-Janson heeft de grote bloei van zijn stichting niet meer mee mogen maken. Ruim een jaar na de oprichting overleed hij en wel op 11 juli 1844. Tot slot melden we hier dat het reglement van de H. Kindsheid op 9 maart 1872 door Paus Pius IX werd goedgekeurd en bekrachtigd.

Ontstaan en groei in Nederland

Nog in het stichtingsjaar 1843 wordt in Nederland aan de H. Kindsheid bekendheid gegeven. Voor het eerst wordt in ons land over de H. Kindsheid geschreven in een artikel in het tijdschrift "Magazijn voor Rooms-Katholieken. Ter Verbreiding van Nuttige Kundigheden".(2) Het begint aldus: "Aan het hoofd der goede werken, die voor God het tijdstip (zijn), waarin wij leven, verheffen, moet men misschien het werk der H. Kindsheid plaatsen".

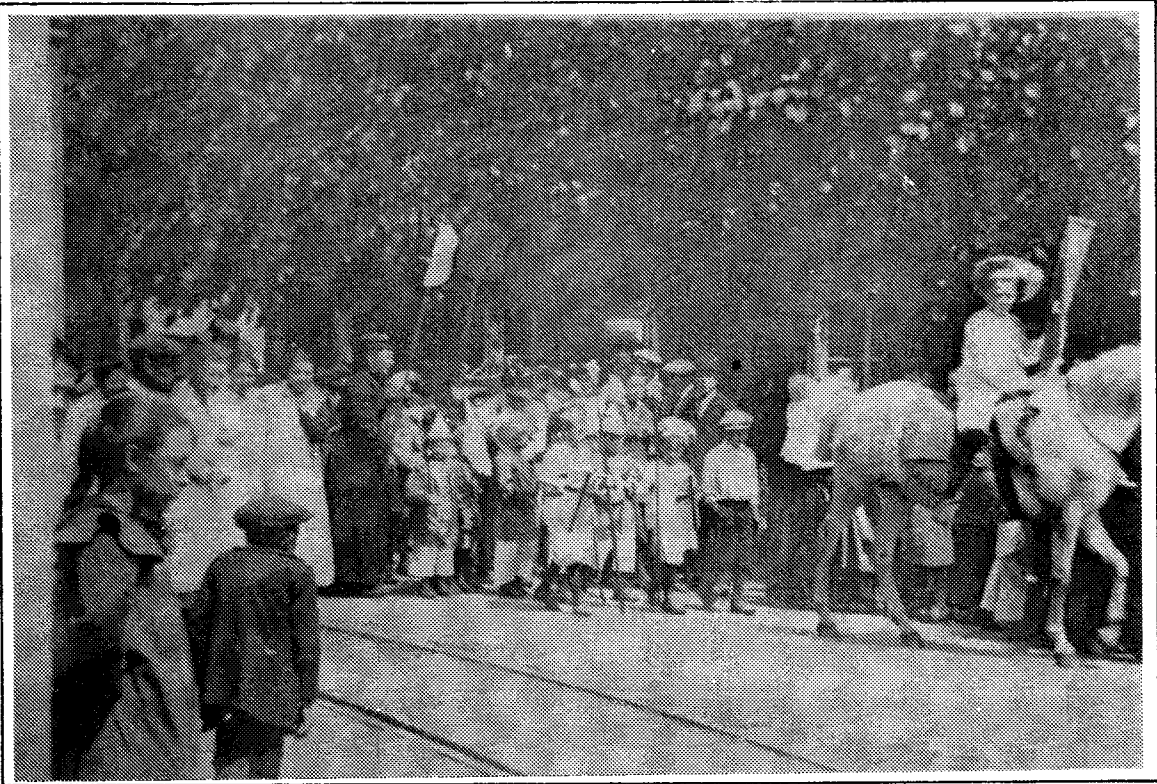
Veel bijzonderheden uit de eerste periode zijn niet bekend. In ons land was de 'Bisschoppelijke Hiërarchie' nog niet hersteld waardoor het ontbrak aan een centrale coördinatie. In het 'Vicariaat Den Bosch' kwam de eerste afdeling tot stand in 1849. De oprichter was pastoor Johannes Zwijsen, de latere bisschop van 's-Hertogenbosch, in de parochie 't Heike in Tilburg.

Vanaf 1850 heeft het Genootschap der H. Kindsheid een eigen tijdschrift, genaamd de 'Annalen'.

Pastoor Poell, oprichter in Gemert

Omstreeks 1916 richtte pastoor Poell de eerste afdeling van de H. Kindsheid in Gemert op (3).

De H. Kindsheid is in een parochie officieel opgericht, wanneer zich onder leiding van de pastoor of zijn plaatsvervanger, een groep van twaalf is gevormd. Ieder gedoopt kind tot twaalf jaar kan lid worden. De pastoor benoemt de 'hoofdzelatrice', en in overleg met haar de overige zelatrices. 'Zelatrice' wil zeggen 'ijveraarster'. Ze heeft de taak nieuwe leden te werven en de contributie op te halen, waarvan ze nauwkeurig aantekening moet houden. Als zelatrices worden geen schoolkinderen genomen, maar liefst oudere 'tactvolle' meisjes, die met 'ijver en bovennatuurlijke geest zijn bezield, en op wier nauwgezet en eerlijkheid men beslist kan vertrouwen'.

1. Foto van de eerste optocht van de H. Kindsheid, 1919.
De foto is genomen op de hoek Nieuwstraat-Haageijk, voor het café van Van Lieshout. (Op de foto links met een pet op is Mies van der Putten. Wie kent nog andere afgebeelde personen?)
(Uit de dia-collectie van Willem Vos. Evenals van foto 2 zouden wij graag weten wie de originele foto's nog in zijn bezit heeft.)

Wie de eerste hoofdelatrice in Gemert is geweest, is mij niet bekend, evenmin hoe groot het ledental was. In het reglement staat dat er jaarlijks twee Kindsheid-feesten mogen worden gevierd: een zomer- en een winterfeest. Het zomerfeest valt volgens de officiële richtlijnen tussen de tweede zondag na Pasen en eind mei. Het winterfeest valt tussen Kerstmis en Maria Lichtmis (2 februari). Pastoor Poell echter koos zelf een andere dag uit: het eerste Kindsheid-feest dat ik kon vinden werd gevierd op donderdag 20 december 1917 (4). Zo lezen we dat er 's morgens om zeven uur Kindsheidmis is met kinderzegen. De kinderen moesten dus ontzettend vroeg op, zeker als ze van ver moesten komen. Zo lezen we verder dat de kinderen gezamenlijk te communie gaan. dit alles zal geschieden volgens de orde die aan de kinderen is meege-

deeld. Of bij de missen de Lagere scholen zijn ingeschakeld, is niet duidelijk.

Dat nog niet alle kinderen lid waren van het Genootschap, blijkt uit een oproep van pastoor Poell in maart 1918: "Dat alle kinderen toch lid worden van de H. Kindsheid" (5).

Op 23 mei 1918 is er wéér Kindsheidmis met kinderzegen. Het winterfeest wordt gevierd op 19 december, om kwart over zeven is er wederom Kindsheidmis met kinderzegen (6).

Dat het ledenaantal slechts schoorvoetend groeit blijkt uit een hernieuwde oproep in januari 1919 om lid te worden: "Ook de kinderen moeten meedoen. Op andere plaatsen doet men daar zooveel voor. Er zijn nu meer zelatricsen".

Kennelijk aangesproken door een preek van een missionaris op 16 maart 1919 doet pastoor Poell wederom een oproep voor het Genootschap: "De missionaris die vorigen zondag gepreekt heeft zei, dat de menschen nog niet half genoeg begrepen hoe nodig de Kindsheid is. Men moet in China of Afrika geweest zijn en het lot van die kinderen hebben aangezien, om de dringende noodzakelijkheid ervan te beseffen."(7)

2. Zie foto 1. In het midden waarschijnlijk Th. Smits, de latere doodgraver

In vogelvlucht is hier de geschiedenis beschreven van het Genootschap der H. Kindsheid in het algemeen en in het bijzonder de eerste Gemertse jaren. In een volgend Gemerts Heem hoop ik nog eens nader op het Gemertse Genootschap terugte komen. onder andere zullen dan enkele personen aan het woord komen die de Kindsheid in de jaren twintig en dertig zelf hebben meegemaakt.

Tot slot nog een oproep. Iedereen die nog foto's van de op-
tochten heeft liggen of anderszins aanvullingen heeft op dit
artikel wordt beleefd verzocht contact met mij op te nemen.

NOTEN:

1. De wereldbond der kinderen. Pauselijk Genootschap der H. Kindsheid (Statuten, Reglement, aanbevelingen, geschiedenis, enz.), Roermond 1941. blz. 7-9, 35-43.
2. Magazijn voor Rooms-Katholieken. Ter verbreiding van Nuttige Kundigheden, IX jrg., 1843, blz. 257.
3. De Gemertse kerk en haar cultuur. Een chronologie, waarschijnlijk van de hand van rector Pennings. Een kopie bevindt zich in het archief van de Heemkamer, Ruyschenberghstraat 3b, Gemert.
4. Officiëel Kerkbericht d.d. 16-12-1917.
5. Idem, d.d. 3-5-1918.
6. Idem, d.d. 19-5-1918; idem d.d. 15-12-1918.
7. Idem, d.d. 26-1-1919; idem d.d. 23-3-1919.
8. Idem, d.d. 8-6-1919.
9. Idem, d.d. 22-6-1919.

